

4. lekce

UKÁZKY POPULARIZACE PŘÍRODNÍCH VĚD

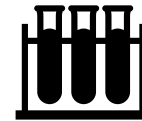

Ukázky popularizace přírodních věd

OBSAH LEKCE

1. Teorie literárních žánrů
2. Ukázky a hodnocení popularizačních článků
3. Zadání semestrálního úkolu

Literární žánry

ZPRÁVA

= jakákoliv nová, souhrnná nebo cílená jednorázová informace, kterou jeden člověk nebo skupina lidí předává jiným lidem

- je základním žánrem zpravodajství
- informuje o události nebo jevu, který přináší alespoň jeden dosud neznámý fakt (a nebo známý, ale vystupující v nových souvislostech)
- aktuálnost, věcnost, objektivita, spolehlivost, úplnost, přesnost
- v přeneseném významu: výroční zpráva, závěrečná zpráva, lékařská zpráva, ...

KDO?
CO?
KDY?
KDE?
JAK?
PROČ?

Také nazýván jako lead
nebo čelo. Měl by
obsahovat ty
nejdůležitější informace z
celé zprávy.

Složení zprávy

1. Titulek
2. perex
3. text

Nesmíte zapomenout
citovat své zdroje, které
máte alespoň dva.
Na konci zprávy nesmíte
zapomenout na podpis.

Pozor a 2 nejsou
číslo! Ve zpravodajství
musíte pracovat v
širokém spektru
názorů!

Literární druhy

ČLÁNEK

- dle obsahu spadá do odborného či publicistického žánru
- Obsahem článku jsou:
  - základní myšlenka (teze)
  - argumentace
  - závěry

Odborný článek patří ve své oblasti k jednomu z kratších stylů. Snaží se stručně a uceleně podat vědecké poznatky, a to s ohledem na možnosti adresáta

Literární druhy

REPORTÁŽ

- reportáž popisuje a zobrazuje skutečnost na základě konkrétních faktů, většinou získaných přímou účastí nebo pozorováním
- autorem je reportér(ka)
- událost popisuje a zároveň ji i hodnotí
- znaky reportáže jsou věcnost, důraz na detail, přesnost, objektivnost
- reportáž může být psaná + obrazová (noviny), rozhlasová či televizní

Literární druhy

ROZHOVOR (INTERVIEW)

= metodicky vedený rozhovor s cílem získat potřebné informace

- zpravodajský/publicistický žánr
- při reprodukci snaha zachytit nejen slova, ale také atmosféru
- naopak není nutné použít vše, co bylo řečeno

- Obsah rozhovoru:
  - Nadpis
  - Úvod
  - Dotazy
  - Medailonek

Popularizační článek

POPULARIZACE VĚDY

= široce používaný termín, který se objevuje často v tisku a v médiích a který zastřešuje veškeré aktivity vedoucí k rozšiřování obecného povědomí o vědě (případně i technice), jejich metodikách, úspěších atd. Cílem popularizace je **poskytnutí informací** široké veřejnosti a případně se pokusit **vzbudit** u společnosti **zájem** o vědecké obory, získat pro ni další finance a potenciální vědce.

- Snaha o přenesení vědeckých informací laické veřejnosti
- Převod odborné řeči na řeč běžnou, srozumitelnou
- Práce s odbornou literaturou, cizojazyčnou, separáty
- Popularizační článek ≠ článek o popularizaci

Jak popularizovat něco, co nevidíme?

PROBLEMATIKA POPULARIZACE BIOLOGIE/GENETIKY/CHEMIE

- jedná se o pokročilá odborné téma
- pouze málo věcí, o kterých chceme mluvit, můžeme vidět na vlastní oči
- výzkum probíhá pouze v laboratořích
- některé obory jsou velmi mladé
- vývoj v oboru může být velice rychlý
- praktické uplatnění x odmítavé postoje
- strach, emoce, odpor

Vysvětlování odborných pojmů

- Popsat hlavní podstatu
- Použít přirovnání, konkrétní příklady
- Nenahrazovat jeden odborný výraz jiným odborným nebo cizím výrazem
- Odkazovat se na věci, které veřejnost zná
- Být připraven na otázky
- Nevymýšlet si

Vysvětlování odborných pojmů

Buňka

Mitochondrie

Jádro

Genom

Nejčastější chyby

STYLISTIKA:

- **Příliš dlouhé věty, souvětí**

Malá molekula, které nikdo nevěřil, ale ukázalo se, že má význam, a ne malý.

Jenner si všiml, že lidé přicházející do styku s kravskými neštovicemi jsou vůči pravým neštovicím imunní a začal cíleně lidi vystavovat kravským neštovicím, které nezpůsobovaly onemocnění, ale poskytly lidem imunitu.

- **Navazování vět**

*Jedinou výjimkou, kdy může být vybráno pohlaví je z lékařské indikace: vyskytuje-li se v rodině dědičné onemocnění vázající se na pohlavní chromozomy. **Rodiče jsou přenašeči závažné dědičné choroby, které se váže na pohlavní chromozomy.** Chlapeček/holčička by pak mohly dědičnou chorobu přenášet dál anebo hůře, mohli by být onemocněním postiženi.*

Nejčastější chyby

STYLISTIKA:

- **Pozor na opakování stejných výrazů v jedné větě, řádku**

*Sval se tedy rychleji unaví a snadněji může dojít k jeho **poškození**.*

***Poškození** svalu, kdy dochází k **poškození** membrány nebo dokonce k rozpadu buňky, ...*

- Polevení v „popularizaci“ v průběhu článku
- Pozor na parazitická slova – tak, tedy, tento...
- „3 tečky“ ...

Nejčastější chyby

GRAMATIKA:

- Čárky ve větách, oddělení vedlejších vět
- Shoda přísudku s podmětem

ABY JSME

Nejčastější chyby

GRAMATIKA:

- Čárky ve větách, oddělení vedlejších vět
- Shoda přísudku s podmětem

~~ABY JSME~~

Nejčastější chyby

ODBORNÉ VÝRAZY:

- Regulační molekuly
- Exprese buněčného receptorů
- ... jsou odlišně exprimované
- Biomarkerové technologie
- Soubor genotypů vysoce polymorfních lokusů
- Leptotenní chromozomy
- Osteologická expertiza
- Editace úseku DNA

Nejčastější chyby

ODBORNÉ VÝRAZY:

- Fenotypový znak
- Morfologie chromozomů
- Centromera
- Fluorescenční látky
- Elektroforetický gel
- Rezistence
- Patogenní bakterie

Inspirace

Sinice,.. mohou plavat na hladině, jako dítě s nafukovacími rukávkami

Pozor pozor!

- kontroverzní témata nás někdy často nutí „otevřít“ veřejnosti oči
- typické pro environmentální problematiku
- snaha ukázat, co všechno „zlého“ se děje
- využívání drsných (nejčastěji) obrazových či zvukových prostředků
- efekt – zcela opačný – veřejnost nechce vidět „zlé“ věci
- pocit bezmoci, zbytečnosti, „stejně s tím nemůžu nic udělat“
- pro přiblížení těchto témat vždy zvolit jeden malý okruh činností, které lze provádět jednotlivě
- princip pochvaly, nikoliv strachu
- Ekopsychologie na FSS – dr. Krajhanzl

Zadání samostatné práce

- napsat **ČLÁNEK** nebo **REPORTÁŽ**, případně vytvořit **ROZHOVOR**
- rozsah dle typu práce: článek, reportáž max. 2 A4 s obrázky
rozhovor max. 2,5 A4 s obrázky
- **deadline 8. 4. 2019 vč.**
- Odevzdávárna otevřena od 8. 4. 2019
- formát .doc nebo .pdf
- možnost využít ilustrační obrázky – CITACE!
- ZDROJE!

Děkuji za pozornost!